

3. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 31. Ст. 545.

4. Позиція судової влади та її відносини з іншими гілками державної влади в умовах сучасної демократії: висновок Консультативної Ради Європейських судів № 18 (2015). URL: <http://rsu.gov.ua/uploads/article/visnovokno182015-2d678240d2.pdf>.

5. Процюк, І. В. (2012). Головні компоненти поділу державної влади. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені ГС Сковороди. Право*, (19), 5-11.

6. Академічний тлумачний словник української мови. URL: <http://sum.in.ua/s/vzajemodija>.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-045-2-10>

УПРАВЛІНСЬКИЙ ВПЛИВ ДЕРЖАВИ НА РОЗВИТОК АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ОСВІТИ: ДОСВІД ЛИТВИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Пугач В. Г.

*кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту освіти та права
Центрального інституту післядипломної освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
м. Київ, Україна*

На шляху становлення та розвитку своєї державності Україна стикається з багатьма загрозами, серед яких найбільш серйозною є корупція. Незважаючи на те, що за останні роки в Україні вдосконалено антикорупційну нормативно-правову базу, створено розгалужену антикорупційну структуру, тим не менш рівень корупції залишається стабільно високим. Це підтверджується, зокрема, Індексом сприйняття корупції-2020 (CPI) згідно з яким Україна з 33 балами посіла 117 місце серед 180 країн світу. Крім цього, своє занепокоєння з приводу поширеності корупції в Україні висловлюють й зарубіжні партнери. Так, у своєму виступі віце-президент Європейської комісії В.Домбровскіс на засіданні Європарламенту 9 лютого 2021 року наголосив, що «попри прогрес, широко розповсюджена корупція продовжує стримувати процес реформ в Україні» [1].

На жаль, змушені констатувати, що нині в Україні виникла ціла система агресивних активнодіючих факторів, які суттєво уповільнюють її просування в напрямку формування нульової толерантності до корупції. Втім, на наш погляд, одним з визначальних чинників, що має вкрай негативний наслідок для запобігання і протидії корупції в цілому, є несформованість національної системи антикорупційної освіти. Безумовно, було б несправедливо заперечувати вагомий внесок громадських та міжнародних неурядових організацій у сфері антикорупційної освіти, однак їх сукупний ефект не може компенсувати дефіцит державної уваги щодо питань, пов'язаних з розвитком антикорупційної освіти. Тож, проблемна ситуація у даній сфері актуалізує вивчення зарубіжного досвіду.

Звернення до досвіду Литовської Республіки з питань розвитку антикорупційної освіти є не випадковим. По-перше, Литву і Україну пов'язує спільне історичне минуле. По-друге, Литва має значний позитивний досвід реалізації низки антикорупційних проєктів, які мали на меті підвищення рівня антикорупційної обізнаності громадян. По-третє, антикорупційні освітні заходи в цій країні стартували в ситуації, за якої 72 % литовців вважали, що хабар вирішує проблеми, 61% готові були давати хабарі, при цьому 77% литовців вважали корупцію суспільною проблемою, водночас лише незначна частина готова була до труднощів, пов'язаних з відмовою від корупційної практики [2, с.2]. Схожа ситуація спостерігається й в Україні. Так, згідно з результатами дослідження «Корупція в Україні 2020: розуміння сприйняття, поширеність» 69% українців вважають корупцію найважливішою проблемою; при цьому близько 42% – висловили готовність використовувати корупцію в якості інструменту [3].

Аналізуючи литовський досвід у сфері розвитку антикорупційної освіти слід наголосити на активній участі держави. Зокрема, згідно з приписами ч. 2 ст. 5 Закону Литовської Республіки «Про запобігання корупції» освіта та інформування громадськості кваліфікуються як превентивні антикорупційні заходи [4]. Також звертає на себе увагу і те, що Спеціальна слідча служба Литовської республіки (*Lietuvos Respublikos specialioji tyrimų tarnyba –STT*) – головний антикорупційний правоохоронний орган держави в якості одного з провідних напрямків своєї діяльності визначає антикорупційну освіту, яка є «невід'ємною складовою підвищення обізнаності громадськості з метою сприяння особистій чесності учнів, студентів, молоді, приватного та державного секторів» [5]. В межах антикорупційного освітнього напрямку *STT* реалізує низку ініціатив, серед них «Прозорість

Литви у ваших руках – очистити себе від корупції», спрямована на заохочення громадськості до активної участі у протидії корупції в Литві [6, с.38]. Про вагомий роль литовської держави у справі розвитку антикорупційної освіти свідчить і те, що остання є частиною системи національної освіти. Незважаючи на певний спротив та несприйняття запровадження антикорупційної освіти, в Литві все ж знайшли компромісне рішення, обравши стратегію інтеграції антикорупційної освіти до стандартних програм з різних предметів.

Враховуючи вищезазначене можна з впевненістю стверджувати, що антикорупційні освітні заходи відіграють важливу роль у запобіганні та протидії корупції. При цьому для підвищення соціального ефекту антикорупційної освіти принципово важливим є визнання останньої як важливої складової внутрішньої державної політики.

Література:

1. Віцепрезидент Єврокомісії: Ми розпочинаємо перегляд умов торгівлі з Україною. *Європейська правда*: веб-сайт. URL: <https://www.euointegration.com.ua/articles/2021/02/10/7119638/>

2. Gainer M. Shaping values for a new generation: anti-corruption education in Lithuania, 2002-2006. *Innovations for Successful Societies* : веб-сайт. URL: https://successfulsocieties.princeton.edu/sites/successfulsocieties/files/Lithuania%20Shaping%20Values%20for%20a%20New%20Generation_ToU_0.pdf

3. Результати опитування підприємців, експертів і населення «Корупція в Україні 2020: розуміння, сприйняття, поширеність». *Український центр європейської політики* : веб-сайт. URL: <https://euaci.eu/ua/what-we-do/resources/doslidzhennya-korupciya-v-ua-2020>

4. Prevention of Corruption : Law of the Republic of Lithuania as of 28 th May 2002. No. IX-904. URL: <https://stt.lt/en/legal-information/laws/4975>

5. Special Investigation Service of the Republic of Lithuania : веб-сайт. URL: https://stt.lt/data/public/uploads/2019/11/d1_stt_a4_lanstinukas_4_final.pdf

6. Annual Report 2019 : Special Investigation Service of the Republic of Lithuania : веб-сайт. URL: <https://www.stt.lt/en/doclib/ofInfo1bhmfv3h73f1wenwnc22ssqzkw>